

เกษตรพันธสัญญา ที่ควรรู้ไว้ไม่มีเอ้าท์

เกษตรพันธสัญญา หรือ คอนแทรคฟาร์มมิ่ง (Contract Farming) คือ ระบบการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ หรือการเพาะปลูกพืชที่มีการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าระหว่างฝ่ายเกษตรกร หรือเจ้าของฟาร์ม กับคู่สัญญา คือ "ผู้รับประกัน" ซึ่งมักเป็นบริษัทเอกชนที่สัญญาว่าจะซื้อผลผลิตคืนจากอีกฝ่ายในราคาที่ตกลงกันตั้งแต่ต้น เรียกว่า "ราคาประกัน" ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อครบกำหนดสัญญา Charles Eaton and. Andrew W. Shepherd (2001) ได้สรุปประโยชน์ของการทำเกษตรพันธสัญญาในมุมมองของเกษตรกรว่าการทำสัญญากับบริษัทใหญ่สามารถอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรรายย่อยด้านต่างๆ เช่น เงินทุน ข้าวสาร เทคโนโลยีการตลาด สามารถช่วยป้องกันความเสี่ยงทางด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร เมื่อทำการเกษตรสมัยใหม่ ทำให้เกษตรกรผลิตสินค้าได้ตรงตามความต้องการของตลาดมากขึ้น ให้การผลิตมีความเชื่อมโยงกับหน่วยอื่นๆ ในห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งและค่าการตลาดลดลง นอกจากนี้ ต้นทุนในการควบคุมคุณภาพและความผันผวนของปริมาณวัตถุดิบลดลงด้วย ทำให้สามารถนำไปแปรรูปได้ดีขึ้น การที่บริษัทสามารถควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ เท่ากับเป็นการลดความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของอาหารที่จะเกิดกับผู้บริโภคอีกด้วย

รัตติยา สวัสดิ์
นักวิชาการตรวจสอบบัญชีเชี่ยวชาญ
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 10

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ได้ถูกตราขึ้นด้วยเหตุผลที่ปัจจุบันมีการนำระบบเกษตรพันธสัญญามาใช้ในกระบวนการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรอย่างแพร่หลาย โดยได้ให้**คำนิยาม ระบบเกษตรพันธสัญญา** หมายความว่า ระบบการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากสัญญาการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรประเภทเดียวกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรฝ่ายหนึ่ง กับบุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรตั้งแต่สิบรายขึ้นไป หรือกับสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกร ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือกับวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่า ด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรอีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีเงื่อนไขในการผลิต จำหน่าย

หรือจ้างผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเกษตรกรตกลงที่จะผลิต จำหน่าย หรือรับจ้างผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรตามจำนวน คุณภาพ ราคา หรือระยะเวลาที่กำหนดไว้ และผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรตกลงที่จะซื้อผลผลิตดังกล่าวหรือ จ่ายค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ตามสัญญา โดยผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรเข้าไปมีส่วนในกระบวนการผลิต เช่น เป็นผู้กำหนดวิธีการผลิต จัดหาพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือปัจจัยการผลิต ให้แก่เกษตรกร (มาตรา 4)

สิ่งที่สหกรณ์/ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ **ควรรู้**

01

ระบบเกษตรพันธสัญญาเกี่ยวข้องกับใคร

02

ขอบเขตการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560

03

การทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา

มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS 15) หลักการสำคัญ

1

กิจการต้องรับรู้รายได้เพื่อสะท้อนการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่สัญญาให้ลูกค้าในจำนวนที่สะท้อนถึงสิ่งตอบแทน ที่กิจการคาดว่าจะมีสิทธิจะได้รับจากการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการนั้นๆ

2

พิจารณาสัญญาที่ทำกับลูกค้าตามลำดับ 5 ขั้นตอน (Five-Step Model)

การกำหนดราคาของรายการ โดยต้องไม่รวมองค์ประกอบการจัดหาเงิน (ดอกเบี้ยจากการผ่อนชำระ) แต่รวมสิ่งตอบแทนที่อาจไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน และต้องคำนึงถึงจำนวนเงินที่กิจการจ่ายชำระ

การระบุภาระที่กิจการต้องปฏิบัติตามสัญญา เช่น การโอนสินค้าหรือให้บริการ หรืออาจเป็นชุดของสินค้าหรือบริการ โดยในหนึ่งสัญญาอาจมีภาระที่ต้องปฏิบัติตั้งแต่หนึ่งภาระขึ้นไป

การระบุสัญญาที่ทำกับลูกค้า (ว่ามีอยู่จริง) สัญญาอาจอยู่ในรูปแบบของสัญญา เป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยวาจา หรือประเพณีปฏิบัติทางธุรกิจอื่น ไม่รวมถึงสัญญาที่ไม่มีเนื้อหาเชิงพาณิชย์ เช่น สัญญาที่มีการโอนสินค้าไปมาระหว่างกลุ่มกิจการแต่ไม่มีการจ่ายชำระสิ่งตอบแทนกัน

การรับรู้รายได้เมื่อกิจการได้ปฏิบัติตามภาระแล้วเสร็จ จุดรับรู้รายได้มี 2 แบบ คือ รับรู้รายได้ภายในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ รับรู้รายได้ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง

การปันส่วนราคาของรายการให้แก่ภาระที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา อ้างอิงกับราคาขายแบบเอกเทศของสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้านั้น

วิธีการตรวจสอบบัญชี

แนะนำ

แนะนำให้สหกรณ์เปิดเผยการรับรู้รายได้จากสัญญา ในนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

05

ตรวจสอบ

ตรวจสอบเอกสารหลักฐานโครงการผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร เอกสารหลักฐานชี้ชวนและสัญญา (ถ้ามี)

04

สอบถาม

สอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินการ/โครงการผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่เข้าข่ายการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้

03

สอบทาน

สอบทานรายงานการประชุมใหญ่ และรายงานการประชุม คณะกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับระบบเกษตรพันธสัญญา

02

ศึกษา

ศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 และมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้อง

01

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 จะช่วยให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมจากการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญา หลังจากที่ผ่านมาเกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม จากความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจ ทำให้ถูกเอาเปรียบจากคู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า ซึ่งพระราชบัญญัตินี้จะเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการลดปัญหาของระบบเกษตรพันธสัญญาทั้งในส่วนของ การบังคับใช้ แนวทางการออกนโยบาย รวมถึงความเข้มแข็งของเกษตรกรเอง อันจะส่งผลให้การพัฒนาอาชีพ เกษตรกรของไทยเกิดความยั่งยืนเพิ่มขึ้น หากมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา ให้มีความเป็นธรรมตามหลักสากลจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคง ทางด้านรายได้ และได้รับการถ่ายทอดความรู้อันจำเป็น ตลอดจนเทคโนโลยีการผลิตที่มีมาตรฐาน มีการควบคุม ต้นทุนในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร มีการป้องกันความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก และผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรสามารถประกอบธุรกิจโดยได้รับผลิตผลที่มีคุณภาพมาตรฐานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งทางธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้ต่อไป

อ้างอิงจาก

(1) บทความเรื่อง การส่งเสริมระบบเกษตรพันธสัญญา (Contact farming) ของรัฐบาล โดย นายเนติลักษณ์ นีระพล นักวิเคราะห์นโยบายและแผน กองประสานงานการเมือง สืบค้นจาก :

<https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER014/GENERAL/DATA0000/00000188.PDF>

(2) บทความวิทยุเรื่อง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 โดย สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานกฎหมาย 2 สำนักกฎหมาย สืบค้นจาก :

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1765

อ่านบทความทั้งหมด คลิก

https://research.cad.go.th/more_news.php?cid=8&filename=index